

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Szóts József ügyvéd által képviselt felperesnek a Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség alperes ellen környezetvédelmi ügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2009. január 13. napján kelt 5.K.21.496/2007/17. számú jogerős ítélete ellen a felperes által 20. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem, és az alperes által 3. sorszám alatt benyújtott csatlakozó felülvizsgálati kérelem elbírálása folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 5.K.21.496/2007/17. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a Legfelsőbb Bíróság a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 36.000 /harminchatezer/ forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

A csatlakozó felülvizsgálati kérelem illetéke az állam terhén marad.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeiket a peres felek maguk viselik.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes az alperes jogelődjénél 2006. február 20-án érkeztetett kérelmében 14.515.157 Ft megfizetése iránti kártalanítási igényt terjesztett elő, több erdőrészlet után.

Kártalanítási igénybejelentését utóbb az erdőrészletek után 4.909.234 Ft-ra módosította; a többi erdőrészlet vonatkozásában a kártalanítási igényétől elállt.

Ígényét a természetvédelemről szóló 1996. évi LIII. törvény /a továbbiakban: Tvt./ 72. § /1/ bekezdésére, valamint a természet védelmét szolgáló egyes támogatások, valamint kártalanítások

szabályairól szóló 276/2004. /X. 8./ Kormányrendelet /a továbbiakban: R./ 5. § /1 bekezdés a/ pontjára alapította.

Álláspontja szerint tényleges kára következett be azáltal, hogy az erdészeti szempontok alapján kitermelésre szánt hagyásfák meghagyásával vagyoncsökkenés következett be. Alapja az üzemterv, mely a kitermelhető, és a gazdálkodásának alapját jelentő hasznosítható fatérfogat-mennyiségeket határozza meg.

A le nem termelhető erdőrészeket faválasztékának ellenértékét jelölte meg kárként, csökkentve a fakitermelés költségével.

Az alperes a 2007. június 20-án kelt 434-17/07. számú határozatával a felperes kérelmét elutasította.

A határozat indokolása szerint a felperes által megjelölt igény kieső árbevételre vonatkozik, mely elmaradt haszonnak tekintendő. Álláspontja szerint korlátozás elrendelésére egyébként sem került sor, illetve az a természeti kár megelőzését szolgálta, ez esetben pedig kártalanítási igény nem érvényesíthető.

A felperes keresetében az alperes határozatának felülvizsgálatát, hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte.

Vitatta, hogy az általa megjelölt kár kieső árbevétel, és így elmaradt haszonnak tekintendő.

Megítélése szerint az árbevétel nem azonos fogalom a haszonnal; egy része valóban haszon, másik része azonban a fa vágásérett koráig felmerülő költségek megtérülése, melynek elmaradása vagyoncsökkenést eredményez.

Tévesnek tartotta az alperesnek a természetvédelmi hatóság eljárásának jogszerűségére vonatkozó hivatkozását is.

Nem vitás, hogy a korlátozásokra jogszerűen, és természetvédelmi érdekből került sor. Mivel azonban gazdasági korlátozásról van szó, ezért emiatt mindenképpen kártalanítás jár.

A megyei bíróság a felperes keresetét alaptalannak értékelte, és elutasította azt.

A Tvt. 72. § /1/ bekezdésére, /2/ bekezdés a/ pontjára és 37. § /3/ bekezdésére hivatkozással kifejtette, hogy a Tvt. 37. § /3/ bekezdése nem egy jövőbeli, esetlegesen bekövetkező veszélyeztetésre, hanem közvetlen fenyegetettségre vonatkozó szabályozást tartalmaz.

A felperes erdőgazdálkodási tevékenységével összefüggő szakhatósági korlátozások nem a Tvt. 37. § /3/ bekezdésében meghatározott helyzettel függnek össze, és nem is tiltják el tevékenysége folytatásától.

Tévesen hivatkozott ezért az alperes a Tvt. 72. § /2/ bekezdés a/ pontjában foglaltakra a kártalanítás jogalapja tekintetében.

A megyei bíróság a perben szakértő közreműködését vette igénybe. A Szaktanácsadó, Tervező és Szolgáltató Bt. szakértői véleményében

kifejtette, hogy valamennyi korlátozás természetvédelmi érdekből történt, a korlátozásoknak négy fő típusa fordult elő.

A megyei bíróság megállapítása szerint - figyelemmel arra, hogy a felperest érintő gazdálkodási korlátozás minden esetben természetvédelmi okból történt - kártalanítási igénye jogalapjaként helytállóan hivatkozott a Tvt. 72. § /1/ bekezdésére. Ebben az esetben azonban a tényleges kárát kell megtéríteni. A tényleges kár pedig a károsult vagyonában bekövetkezett értékcsökkenés. Az elmaradt vagyoni előny nem tartozik a Tvt. 72. § /1/ bekezdésében szabályozott kártalanítás körébe.

Az R. 7. § /3/ bekezdés a/ pontjára hivatkozással kifejtette a megyei bíróság, hogy a felperes által csatolt bizonyítékokból nem állapítható meg, hogy valójában milyen értékcsökkenés következett be vagyonában a gazdasági korlátozások miatt.

Az a körülmény, hogy a hagyás-facsoportok visszahagyásával bevételekiesése keletkezett, elmaradt haszonként értékelhető, mely a Tvt. 72. § /1/ bekezdése szerint kártalanítási igényt nem alapoz meg.

A tényleges kár megállapítására a peres eljárás során becsatolt szakértői vélemény sem alkalmas.

A megyei bíróság által kirendelt szakértő szakértői véleményében megerősítette, hogy a felperes által közölt adatok nem elegendőek annak megállapítására, hogy a természetvédelmi érdekből történő korlátozások hatására mekkora tényleges kára keletkezett.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezését kérte, a keresetében foglaltakat fenntartotta.

Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet és az alperes határozata törvényt sértő, mert sérti az Alkotmány 13. § /1/-/2/ bekezdését, a Tvt. 72. § /1/ bekezdését, az R. 8. § /2/ bekezdését, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény /a továbbiakban: Ket./ 50. § /1/ bekezdését, 3. § /2/ bekezdés b/ pontját, 58. § /1/ bekezdés a/ pontját, 72. § /1/ bekezdését.

Kifejtette, hogy a megyei bíróság ítélete helyesen mutatott rá, hogy kártalanítási igényüket a Tvt. 72 § /1/ bekezdése szerint kell elbírálni, a Tvt. 72. § /2/ bekezdése, illetve 37. § /3/ bekezdése alkalmazásának nincs helye.

Tévesen állapította meg azonban a megyei bíróság az ügyben, hogy nem tett eleget az R. 7. § /3/ bekezdés a/ pontja szerinti kötelezettségének, és tévesen azonosította ezt a jogszabályi rendelkezést a kérelmezőt terhelő bizonyítási teherrel.

Hivatkozott arra, hogy a közigazgatási eljárásban pontosan megjelölte azon jogerős hatósági határozatokat, amelyekre kártalanítási igényét alapította; azt is, hogy mi a kártalanítási igény jogalapja (fakitermelésből törölt facsoportok, erdőrészletek,

melyek faállománya a természetvédelmi korlátozás miatt megsemmisült).

Megjelölte, hogy jogosultsága a jogszerű használói minőségén (vagyonkezelő) alapul, számításokat csatolt a kár mértékére vonatkozóan.

Álláspontja szerint egyértelmű a korlátozás és a kár bekövetkezte közötti okozati összefüggés is, mivel az üzemtervi adatokkal igazoltan a korlátozás hiányában a teljes faállomány letermelésére jogosult lett volna.

Bizonyítékként a kár mértéke vonatkozásában számításait alátámasztó fatömeg-becslési jegyzőkönyveket, az egységárakra az értékesítési adatokat alátámasztó számlákat, és mindezek mellé - a peres eljárásban - általa készíttetett szakértői véleményt csatolt.

Hangsúlyozta a felperes, hogy a jogszabály értelmében vett tényleges kára a teljes kieső famennyiséggel azonosítható.

Hivatkozott a Ptk. 355. § /1/ és /4/ bekezdésében foglaltakra.

Álláspontja szerint a tényleges kármegjelölés nem azonosítható a jogi irodalomból ismert, a lehetséges károk csoportosítására vonatkozó elméleti „tényleges kár” (damnum emergens) fogalommal.

Amennyiben azonban mégis azzal kellene azonosítani, a felperesnek ebben az esetben is van dogmatikai értelemben vett tényleges kára. Ekkor annak megállapítása, hogy a kieső árbevétel hogyan osztható meg az elmaradt haszonra és a vagyoncsökkenésre, szakkérdés. Állította, hogy a megyei bíróság által kirendelt szakértő nem adott választ a kérdésre.

Alapvető ténybeli és jogi tévedés a szakértői véleményben, hogy a kieső árbevételt (kitermelési forgalmi érték) azonosítja az elérhető haszonnal.

Kifogásolta, hogy a megyei bíróság a bizonyítási terhet a felperesre telepítette a hatóság tényfeltérési kötelezettségével szemben; másfelől figyelmen kívül hagyta, hogy a közigazgatási eljárásban is szorgalmazta a felperes szakértő kirendelését az elmaradt haszon és a vagyoncsökkenés elhatárolására, majd a bírósági eljárásban is kérte az aggályos szakértői vélemény kiegészítését.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult, ugyanakkor az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet indokolásának részbeni megváltoztatását kérte.

Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy a megyei bíróság ítéletének indokolása ellentétes a Tvt. 72. § /1/ bekezdésének rendelkezésével.

Álláspontja szerint a Tvt. 37. § /3/ bekezdése - és ebből adódóan a 72. § /2/ bekezdés a/ pontja szerinti kártalanítási kötelezettség alóli kimentési jog alkalmazása fennállt, ugyanis az erdészeti hatóság határozatának jogerőre emelkedésével a gazdálkodó a

tevékenységet bármikor megkezdheti, így a szakhatósági előírás nélkül a természeti kár bekövetkezett volna, mely a felperes tevékenységét jogellenessé tette volna.

A hagyás-facsoportok szakhatósági állásfoglalásban történő előírása is a természeti kár megelőzését szolgálja. Ezek kitermelése a védett, vagy természetes folyamatokban szerepet játszó élő szervezetek egyedeinek, illetve életterének teljes körű elpusztulásával járna, mely a biológiai diverzitás csökkenéséhez vezet - melyre a szakértő rámutatott -, így a természeti kár bekövetkezésének objektív feltételei fennálltak.

A természetvédelmi hatóság gyakorlata szerint, amennyiben a fokozottan védett madarak fészkelő helyeinek használatára nem került sor, úgy az azokra elrendelt korlátozásokat feloldotta. Ebből adódóan a felperes több erdőrészlet vonatkozásában utólag el is állt a kártalanítási igényétől.

Ez is azt bizonyítja, hogy a korlátozások csak azokban az esetekben maradtak fenn, ahol a természeti kár bekövetkezett volna az erdőgazdálkodási tevékenység következtében.

A vegetációs időben történő fakitermeléseket pedig - a fenti okokból - a Tvt. 33. § /4/ bekezdése, és az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény /a továbbiakban: Etv./ 61. § /3/ bekezdése is főszabályként tiltja. Ebből következően - az alperes álláspontja szerint - hiányzik a felperes kártalanítási igényének jogalapja is; eszerint kérte a megyei bíróság ítélete indokolási részének megváltoztatását.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet és a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § /1/ bekezdésének megfelelően tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem is alaptalan.

A felperes felülvizsgálati kérelme kapcsán a Legfelsőbb Bíróság rámutat a következőkre.

A felperes kártalanítási igényét a perben rendelkezésre állt iratanyag tanúsága szerint egyértelműen a fakitermelési lehetőségekből törölt erdőrészletek, facsoportok 2006. évi értékvesztésére alapította.

A felperes a közigazgatási eljárás során nem terjesztett elő bizonyítási indítványt az árbevétel-kiesés, valamint az erdőgazdálkodási tevékenység során meg nem térülő költségei elhatárolására, hanem - éppen ellenkezőleg - az elmaradt haszon számítására vonatkozó iratokat nyújtott be bizonyítékként, a fakitermelési lehetőségből törölt erdőrészletek, facsoportok fatérfogatának és választékának igazolására szolgáló iratokat, a

fatömeg-becslési jegyzőkönyveket, valamint az igénybejelentésben írt egységárák bizonyítására szolgáló iratokat, számlákat csatolt. A kártalanítás szabályairól az R. 5. § /1/ bekezdése, 7. § /1/ és /3/ bekezdése rendelkezik. E jogszabályi rendelkezésekből következik, hogy a bizonyítási teher a felperes oldalán áll fenn; az igénye elbírálásához szükséges iratokat, nyilatkozatokat neki kell csatolnia.

Mint ahogy arra már a Legfelsőbb Bíróság korábbi eseti döntésében is hivatkozott, kárigény eredményesen csak akkor érvényesíthető, ha a felperes - egyéb igazolások mellett - bizonyítékokkal is alátámasztja a jogerős határozat által elrendelt korlátozás, tilalom és a kár bekövetkezte közötti okozati összefüggést. Az okozati összefüggés fennállásának bizonyítására tehát a felperes köteles.

Sem a közigazgatási eljárás során, sem a perben a felperes által becsatolt iratok nem voltak alkalmasak annak igazolására, hogy a szakhatóság intézkedése és a tényleges kár bekövetkezése között okozati összefüggés fennáll.

Megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy ennek vizsgálatára egyébként - a felülvizsgálati kérelemben írtakkal ellentétben - az alperes szakértőt rendelt ki a közigazgatási eljárás során. A szakértő meg is állapította, hogy a felperes által csatolt iratok alkalmasak a fakitermelési lehetőségéből törölt facsoportok fatérfogatának és egységárainak igazolására.

Az alperesnek azonban nem az elmaradt haszonról, hanem a tényleges kárról kellett döntenie. Ez utóbbiról a szakértő kimondta, hogy kár bekövetkezéséről akkor lehet beszélni, ha a fennmaradó hagyásfákban minőségromlás következik be; helyszíni bejárásaikon erre utaló jeleket azonban nem tapasztaltak.

Nyilvánvaló tehát, hogy a felperes a kárát abból származtatja, hogy a hatóság nem engedélyezi az adott facsoport letermelését, és így az a fa használati lehetőségei köréből kiesik; ez pedig egyértelműen elmaradt haszonnak, és nem tényleges kárnak tekintendő, melynek megtérítésére az R. nem ad lehetőséget.

Megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy a felperes költségei meg nem térülésére a közigazgatási eljárás során nem hivatkozott, azt csak a perben hozta fel; az erre vonatkozó alperesi eljárás és döntés felülvizsgálatára tehát a megyei bíróságnak nem volt lehetősége.

E körben az alperes eljárási mulasztást nem követett el a Ket. 51. § /1/ bekezdése szerinti felhívást intézett a felpereshez.

Hangsúlyozza azt is a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú periratokra utalással, hogy az alperes a közigazgatási perben bizonyította, hogy a fa vágás-érettségi koráig felmerülő költségek más erdőrészletek letermelésével biztosíthatóak. Ennek igazolására becsatolta a felperes használatában álló erdők fafajonkénti

korosztály-táblázatát, amely azt igazolta, hogy a felperes a költségei megtérítését más erdőrészletek letermelésével biztosítani tudja. Az erdőgazdálkodási tevékenység ugyanis egy tíz éves erdőgazdálkodási cikluson belül zajlik, amelyben maga a gazdálkodó tervezi meg, hogy mely területeken milyen időbeli ütemezéssel hajtja végre - éves lebontásban - a fakitermeléseket. Ezen az alapon helyezkedett az alperes azon álláspontra, hogy ha vannak is kieső költségek, azt csak az üzemtervi ciklus lejártával lehet megmondani - ami még nem következett be -, és ennyiben a felperes kártalanítási igénye időelőttinek is tekintendő.

Rámutat arra is a Legfelsőbb Bíróság, hogy az általa hivatkozott kieső költségeket a felperes sem tudta a perben bizonyítani. A csatolt szakvélemény az ún. forgalmi, vagy kitermelési értékszámítást tartalmazza, amely az egyes választékok fatérfogata, szorozva a választékárral, és csökkentve a fahasználati költséggel. Ez a számítási módszer azonos az elmaradt haszonnal, és nem minősül tényleges kárnak. Maga a szakvélemény sem vezeti le a tényleges kár számítási módszerét.

Egyetértett a Legfelsőbb Bíróság az alperes és a megyei bíróság azon álláspontjával, hogy a felperes kérelme és az általa csatolt bizonyítékok a fakitermelési lehetőségéből törölt erdőrészletek, facsoportok értékvesztésére vonatkoztak, amely az elmaradt haszonnal azonos, így a felperes kártalanítási igénye a Tvt. 72. § /1/ bekezdése értelmében nem volt teljesíthető.

Az alperes csatlakozó fellebbezésében foglalt - a jogerős ítélet indokolásával szemben támasztott - kifogás kapcsán a Legfelsőbb Bíróság álláspontja a következő.

A Tvt. 72. § /1/ bekezdése egyértelműen kimondja, hogy a védett természeti területeken természetvédelmi érdekből elrendelt gazdálkodási korlátozás, illetve tilalom esetén a jogszerű használó tényleges kárát meg kell téríteni.

Kártalanítás tehát a jogszerűen elrendelt korlátozások esetén jár az esetben is, ha korábban körzeti erdőterv, illetve az abból származó üzemterv hozatalára került sor. Ha a nem vitás gazdálkodási korlátozás a használót ért tényleges kárt eredményez, annak megtérítése alappal igényelhető.

A Tvt. 37. § /3/ bekezdésének értelmezését illetően pedig a Legfelsőbb Bíróság már több határozatában (Kfv.III.37.483/2006., Kfv.IV.37.244/2007., Kfv.IV.37.259/2008.) rámutatott, hogy a törvény ezen rendelkezése akkor alkalmazható, ha a tulajdonos, vagy a jogszerű használó a védett természeti területet károsítja, veszélyezteteti vagy jogellenesen zavarja, és e tevékenység megelőzése vagy megakadályozása érdekében a természetvédelmi hatóság korlátozást vagy tilalmat ír elő.

A 37. § /3/ bekezdésében meghatározott jogellenes tevékenységet a felperes nem folytatott, vele szemben korlátozást, tilalmat elrendelő határozat hozatalára nem került sor, a hagyásfa-csoportok megtartása nem ezen okból történt.

Mindezek eredményeként a Legfelsőbb Bíróság a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet - a Pp. 275. § /3/ bekezdése alapján - hatályában fenntartotta.

Sem a felperes felülvizsgálati kérelme, sem az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme nem vezetett sikerre, ezért a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 270. § /1/ bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 81. § /1/ bekezdésének megfelelően akként döntött, hogy a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

A tárgyi illeték-feljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték viselésére a felperes a 6/1986. /VI. 26./ IM rendelet 13. § /2/ bekezdése értelmében köteles, míg az alperes személyes illetékmentessége miatt a csatlakozó felülvizsgálati kérelem illetékét a 13. § /1/ bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2010. április 14.

Dr. Buzinkay Zoltán sk. tanácselnök, Dr. Fekete Ildikó sk. előadó bíró, Dr. Patyi András sk. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő